

Відгук

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Рижкової Дарини Сергіївни «Номо urbanus як нова ідентичність», подану на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури (філософські науки)

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів. Зростання міського населення є фактом незаперечним. Урбанізаційні процеси вказують на акумуляцію промислового, економічного, соціального, політичного потенціалу у мегаполісах. Це дає змогу містам-велетням ще більше зростати і накопичені ресурси спрямовувати на розвиток інших регіонів.

Таким чином йде поступове зростання і міських конурбацій, що зумовлює складне переплетіння ритмів масштабних, середніх та малих міст. Але у той же час занепадає сільська культура, яка відрізняється неповторністю і філософською неспішністю існування.

Як тенденцію сучасного міського життя важливо відмітити послаблення традиційної системи соціального контролю, ліквідацію його стабільності та рівномірності, розрив замкненості існування, що були притаманні більш раннім формам організації життя людей. Трансформуються родинні, сімейні відносини, форми дружніх стосунків, системи виховання і освіти дітей.

Все більш чітко розрізняються міський та сільський типи використання земельних територій, перелік міських комунальних послуг. Міста проявляють свою силу і за допомогою зон впливу, коли для певних площ вони виступають своєрідним ядром. За цими межами вплив одних міст змінюється впливом інших. Але сучасні міста виступають багатоядерними, де ділове ядро співіснує з дозвіллевим, ядро освітянське з – торгівельним.

Змінюються і канали комунікацій, стає всепроникаючим інформаційне поле, зростає включеність людей у загальні інформаційні проекти. Міста

організуються певним чином, тут орієнтиром виступають високі технології та великі швидкості.

Формування філософії міста йшло за допомогою теорії архітектури, урбаністики та багатьох гуманітарних наук. Видатні архітектори нерідко були і справжніми філософами будувannya та реорганізації міст. Але й професійні філософи віддали належне цій темі (Г. Зіммель, П. Рікер, М. Фуко, Ю. Габермас). Дисертаційна робота базується на подальшій розробці таких проблем як аналіз міських структур, взаємовідносин всередині міського простору, ідентичності в умовах міського середовища. Тому подана дисертація продовжує лінію формування саме філософії міста.

Не дивно, що дисертант зосередився на цьому багатогранному та сучасному питанні. Структура роботи дозволяє розкрити проблемне поле дослідження.

У розділі 1, присвяченому різноманітним концепціям міста та ідентичності у працях урбаністів, архітекторів, соціологів, культурологів, істориків, філософів, вказується на складний міждисциплінарний характер пошуків, де взаємодія Я з Іншим набуває яскравого загострення.

Отримання урбаністикою статусу науки підняло рівень досліджень у цьому напрямку на новий щабель. Перетин художніх, планових і соціальних ліній вивчення актуалізувало філософсько-культурологічний контекст, який висвітлює здобувач.

Розділ 2 показує динаміку формування топології саме міського типу. Доповнення розгляду міста-території та міста-спільноти продуктивно, бо формує можливість відокремити їх і одразу побачити схоже. Ці два вектори складають усю систему координат міського існування. Важливо, що автор демонструє складність буття сучасного міста – модернового та постмодернового нашарувань міського середовища.

Безперечно, міський спосіб життя визначає і нову людину. Дуже непросто відокремити у хронотопі сучасного міста його мешканців і місця. Їх відмінності лежать у площині типів культури, самоідентифікації,

інтелектуальних рівнів, аксіологічних параметрів. І головне, вони формують різні типи ідентичності, що зумовлює і різноманітні способи дії.

Розділ 3, саме присвячений новому типу ідентичності, – ното urbanus. Останній є дуже пластичним і не дивно, що його опис викликає неабиякі труднощі у дослідника. Бо у людини нерідко не має чітких параметрів своєї ідентичності у сьогоденні, вона розкриває себе у потоках змін ідентичностей. Саме таким чином автор представляє площину для нових продуктивних наукових розробок з цього приводу.

Однак вважаю доречним зробити певні зауваження до даної роботи.

1. Хоча проблему ідентичності розкрито достатньо повно і глибоко, у тексті присутня деяка невизначеність самого поняття ното urbanus, де здобувач говорить про певні риси мешканця міста і одночасно містянина, але сам концепт не є чітко прописаним. І було б бажано більш ґрунтовно означити характеристики ното urbanus як рівноважного конструкту між мешканцем міста і містянином, їх квінтесенцією. За логікою роботи цей концепт повинен вінчати собою усю архітектуру дослідження.

2. Автор розглядає і тему міського способу життя, але було б доречним більш глибоко показати прояв ното urbanus саме за його допомогою.

3. Необхідно було б у тексті приділити увагу екологічним вимірам соціального простору та ідентичності. Цей аспект для сучасного міста є важливим, тому саме екологічні акції привертають все більше уваги.

4. Дуже цікавою виступає проблема сусідства, її дослідник торкається. Але більш чітко показати своєрідність цього феномену у міському та сільському варіантах було б дуже перспективно.

Загалом ці зауваження не знижують високого професійного рівня роботи і носять характер побажань.

Дане дисертаційне дослідження порушує важливі питання не тільки у суто теоретичному плані, але й у практичному ракурсі, робить певний внесок у розвиток сучасної філософії. Можливо констатувати достовірність і новизну висновків та рекомендацій у роботі. Теоретичні положення й

результати дисертаційної праці можуть бути використані при викладанні лекційних курсів з філософських дисциплін. Зміст дисертації знайшов відображення у відповідних публікаціях автора. Автореферат відповідає структурі і змісту роботи.

Отже, актуальність та наукова обґрунтованість теоретичних положень, висновків дають підставу вважати, що дисертація Рижкової Дарини Сергіївни «Номо urbanus як нова ідентичність» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 та 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури (філософські науки).

Доктор філософських наук, доцент,
завідувач кафедри філософії та політології
Харківської державної академії культури

В. В. Лисенкова

